

Je Gándhí v Pekle?

unamsanctamcatholicam.blogspot.com

23. júla 2019 ✚ Cirkev ✚ Apologetika

Tento príspevok nie je o Gándhím; Gándhího uvádza ako príklad toho, ako dnes kresťania **nesprávne chápu nemenné učenie Cirkvi o realite Pekla**, a tiež o tom, ako je zneužívaný pojem „neprekonateľná nevedomosť“.

Podľa toho, ako sa dnes doktrína *neprekonateľnej nevedomosti* populárne (a mylne) chápe medzi veriacimi v katolíckej Cirkvi, tak tí, ktorí nepoznajú evanjelium a Kristovu Cirkev, pretože „bez vlastnej viny“ o ňom nepočuli, nemajú vinu za svoje hriechy a môžeme bezpečne predpokladať, že pôjdu do Neba a budú spasení takpovediac **vdaka svojej nevedomosti**. Podľa toho si nemusíme teda robiť starosti o hinduistov, afrických Krovákov, amazonských domorodcov či o moslimov, pretože pokiaľ „bez vlastnej viny“ nepoznajú Krista, môžeme predpokladať, že aj tak budú spasení.

Zdroj: commons.wikimedia.org

Toto je, samozrejme, mylný výklad pojmu neprekonateľnej nevedomosti, ktorý je v rozpore s dvetisíc ročnou tradíciou a **výrazne oslabuje misijný impulz Cirkvi**. Vďaka tomu sestry Matky Terezy navštevujú hinduistické chrámy, aby sa tam len modlili a neevanjelizujú hinduistov, misionári sv. Kolumbána, ktorí majú s moslimami tzv. „hranie rolí“, učia, že všetky náboženstvá vedú k Bohu a trapistickí mnísi z Tibhirine v Alžírsku, sa modlia s moslimami namiesto toho, aby sa im pokúšali ohlasovať Krista (za svoj záujem o islam boli mimochodom odmenení smrťou). Nevie, či v niektorom z týchto prípadov sa argumentovalo neprekonateľnou nevedomosťou, nemožno však poprieť, že cirkevná kultúra, ktorá sa naň často odvoláva, produkuje mnoho podobných nechutností.

Protestantskí evanjelikáli majú zaujímavú odpoveď na otázku, čo sa stane s domorodcami a osobami, ktoré o Kristovi nikdy nepočuli. V podstate hovoria: „Ak je niekto z nich otvorený pravde, Boh im pošle misionára. Ak nikdy nepočujú o Kristovi a nikto k nim nepríde, je to preto, že Boh vie, že nebudú počúvať. Takže nemajú výhovorku, aj keď nikdy nepočuli.“

Svätý Tomáš a svätý Augustín to vnímali podobne, aj keď, pokiaľ viem, to neučili ako definitívnu pravdu. Nevie, či vždy môžeme predpokladať, že Boh bude pracovať týmto spôsobom. Prorok Ezechiel (33:6) uvádza, že **ak spravodlivý človek neupozorní hriešnikov na ich kritickú a vážnu situáciu a hriešnici zahynú, zodpovednosť za to ponesie spravodlivý človek**, pretože mlčal: „Ale keď

strážca uvidí prichádzať meč, a nezatrúbi na trúbu, takže ľud nedostane výstrahu, a potom príde meč a zasiahne niekoho spomedzi nich; i ten bol zasiahnutý pre svoju vinu, ale jeho krv budem požadovať zo strážcovej ruky.“ Bez ohľadu na to, či osoby žijúce v neprekonateľnej nevedomosti sú alebo nie sú spasené, Písmo jasne hovorí, **že ak k nim evanjelium nepríde, je to naša vina**. Myslím si, že je nezodpovedné ich odpísať ako protestantskí evanjelikáli a povedať: „No, ak to nikdy nepočuli, je to preto, že Boh vedel, že nebudú počúvať.“ Ale to sme odbočili.

Katechizmus spomína *neprekonateľnú nevedomosť*: „Lebo tí, čo bez vlastnej viny nepoznajú Kristovo evanjelium a jeho Cirkev, ale s úprimným srdcom hľadajú Boha a pod vplyvom milosti sa snažia skutkami plniť jeho vôľu, poznanú hlasom svedomia, môžu dosiahnuť večnú spásu.“ (CCC 847), citujúc Lumen gentium¹⁶. Treba si uvedomiť, že **k spáse nevedie nijaká „iná cesta“ okrem Krista**; Katechizmus pripúšťa, že niektorí sa môžu k spáse „dotackať“, či zakopnúť o Krista nevedomky podobne ako Calormene na konci knihy C.S. Lewisa *Posledná bitka*. Sú len jedny dvere, ale niektorí môžu cez ne prejsť bez toho, aby si toho boli plne vedomí. Katechizmus teda hovorí, že **teoreticky** je možná spása tých, ktorí žijú v neprekonateľnej nevedomosti, ale **v nijakom prípade nehovorí, že tieto osoby majú istú spásu**.

Zdroj: flickr.com

Neprekonateľná nevedomosť je premisou morálnej teológie prenesenou do soteriológie. Katechizmus v tejto súvislosti, v paragrafe 1793, hovorí o vine za morálne činy: „Ak je... nevedomosť neprekonateľná, alebo morálny subjekt nie je zodpovedný za mylný úsudok, zlo, ktorého sa dopustil, sa mu nemôže pričítať. Ale aj tak zostáva zlom, nedostatkom, nezriadenosťou. Preto sa treba usilovať o nápravu omylov morálneho svedomia“ (KKC 1793).

Keď to aplikujeme na soteriológiu, musíme si najprv uvedomiť, **že tu nie je reč o tom, že tí, ktorí nikdy nepočuli o Kristovi, sú vďaka tejto nevedomosti zbavení všetkých svojich hriechov**. Podľa princípu neprekonateľnej nevedomosti môžu byť prinajmenšom nevinní, pokiaľ ide o hriech neviery, ale neprekonateľná nevedomosť ich nezbavuje viny za hriechy proti prirodzenému zákonu (krádež, vražda, cudzoložstvo atď.). Katechizmus to jasne hovorí:

„Ale o nikom sa nepredpokladá, že by nepoznal zásady morálneho zákona, ktoré sú vpísané do svedomia každého človeka“ (CCC 1860).

Takže človek môže byť bez viny pokiaľ ide o hriech neviery, ale **to sa nevzťahuje na mnohé ďalšie ohavné hriechy**, medzi nimi predovšetkým na modlárstvo, ale aj krádež, cudzoložstvo, smilstvo, klamstvo, atď. Preto **neprekonateľná nevedomosť v nijakom prípade nezaistuje človeku spásu, iba znamená, že mu nemožno pričítať hriech neviery**. Práve v tejto súvislosti povedal pápež Pius IX: „Je rovnako isté, že človeku, ktorý by bol neprekonateľne nevedomý o pravom náboženstve, nemožno pričítať vinu za to, že ho nevyznáva“ (Pius IX. príhovor 9. decembra 1854). Hovorí tu iba o vine nevyznávania pravej viery, nie o vine za hriechy spáchané proti prirodzenému zákonu.

Považovať neprekonateľnú nevedomosť za spasiteľnú je úplne zavádzajúce a deštruktívne. **Ako by mohla nevedomosť prinášať spásu?** Svätý Tomáš pripomína, že nevedomosť je následkom dedičného hriechu, za ktorý nesieme trest. Nasledujúci úryvok zo Summy pekne zhrňa učenie Katechizmu a Pia IX.:

„Neviera môže byť dvojaká. Po prvé, môže byť chápaná čisto negatívne; človek je nazývaný neveriacim preto, lebo nevyznáva vieru. Po druhé, keď sa stavia proti viere; keď človek odmietne počúvať o viere alebo ju dokonca odsudzuje, ako hovorí podľa Izaiáš: „Kto uveril nášmu ohlasovaniu?“ Toto je podstata neviery a v tomto spočíva hriech. Ak je však nevieru chápaná iba negatívne, ako nevieru tých, ktorí o viere nič nepočuli, **nemá charakter viny, ale trestu, pretože ich nevedomosť o božských veciach je výsledkom hriechu našich prarodičov**. Tí, ktorí sú v tomto zmysle neveriaci, nie sú odsúdení za hriech neviery, ale za iné hriechy, ktoré bez viery nie je možné odpustiť“ (*Summa Theologica* II-II, Čl. 10 Q. 1).

Nevedomosť ale je trestná. Svätý Pavol učí, že hoci mnohé z národov nepoznajú Krista, Boh už nebude prehliadať ich nevedomosť, ale vyzýva ich všetkých, aby činili pokánie:

„Keď sme teda Božím pokolením, nemáme si myslieť, že božstvo sa podobá zlatu, striebru alebo kameňu, výtvoru ľudského umenia a dômyslu. Ale Boh prehliadol časy nevedomosti a teraz zvestuje ľuďom, **aby všetci a všade robili pokánie**, lebo určil deň, keď bude spravodlivo súdiť zemekruh skrze muža, ktorého na to ustanovil a všetkým osvedčil tým, že Ho vzkriesil z mŕtvych“ (Sk 17:29-31).

Všimnite si, že výzva na pokánie je adresovaná „všetkým a všade“. To je **v úplnom rozpore s rozšíreným plazivým univerzalizmom**, ktorý akoby optimisticky veril, že nielen tí, ktorí sú neprekonateľne nevedomí, ale aj moslimovia a židia budú spasení bez toho, aby konvertovali, pokiaľ sú „dobrí ľudia“.

Gándhí je najbežnejším príkladom pohana a zároveň „spravodlivého človeka“. Vyhľadajte v Googli „*Gandhi in hell*“ alebo „*Gandhi in heaven*“ a uvidíte, že Gándhí ako exemplárny príklad v tejto diskusii sa stal štandardom podobne ako Sokrates pri učení logických sylogizmov. Spĺňa Gándhí akýmkoľvek spôsobom kritériá „neprekonateľne nevedomej“ osoby? Pozrime sa na citát z jeho autobiografie:

„Bolo mi viac než jasné, že Ježiš bol jediným vteleným Synom Božím, a že iba ten, kto v neho verí, bude mať večný život. Ak by Boh mohol mať synov, všetci by sme boli Jeho synovia. Ak bol Ježiš ako Boh, alebo Boh sám, potom ... všetci ľudia by boli ako Boh a mohli byť Bohom. Môj rozum nebol pripravený veriť, že Ježiš svojou smrťou a krvou vykúpil hriechy sveta. Metaforicky by v tom mohla byť nejaká pravda... Prijal by som Ježiša ako mučeníka, stelesnenie obety a božského učiteľa, ale nie ako toho najdokonalejšieho človeka, aký sa kedy narodil. Jeho smrť na kríži bola veľkým príkladom pre svet, ale žeby v ňom bolo nejaká tajomná

alebo zázračná cnosť, to moje srdce nemohlo prijať“ (Mahatma Gandhi, Gandhi An Autobiography: Moje experimenty s pravdou, str. 170-71).

Pokiaľ z tejto pasáže niečo jasne vyplýva, tak to je fakt, že **Gándhí v nijakom prípade nežil v neprekonateľnej nevedomosti o kresťanstve**, o Ježišovi či o ústredných pravdách kresťanskej viery. Vie dosť o Kristovi na to, aby parafrázoval Jánovo evanjelium, a pochopil, že pre kresťanov je Kristus Božím „vteleným“ Synom. Vie, že kresťania veria, že „Jeho smrť a krv vykúpili hriechy sveta.“ Veľmi dobre chápe kresťanskú ideu Ježišovej smrti, ktorá je jedinečná a zmierujúca. Na základe toho sotva nemôžeme považovať Gándhiho za nevedomého, a už vôbec nie za neprekonateľne nevedomého. Gándhí pozná Ježišove nároky, ale neprijíma ich; akceptuje Ho azda ako učiteľa, možno ako mučeníka, ale **určite nie ako Pána**. Dokonale chápe princípy kresťanstva a **napriek tomu ich s plným vedomím odmieta**.

Zdroj: wikipedia.com

Nezabúdajme, že slovo „neprekonateľný“ znamená doslova „nezdolateľný“. Gándhí vyrastal medzi kresťanmi v Britskej Indii a o jeho nevedomosti sa dá sotva povedať, že by bola nezdolateľná. „Ale,“ niekto by mohol namietat, „možno príklad kresťanov, ktorý videl, bol taký odrádzajúci, že to zmarilo každú šancu, aby uveril.“ Ak by sme prijali takúto logiku, potom v podstate **každý človek na zemi by mohol byť neprekonateľne nevedomý, pokiaľ niekto dokonalý ako Kristus nepríde a nebude mu ohlasovať evanjelium**, pretože to by sme sa vždy mohli vyhovárať na hriechy či nedostatky ľudí ohlasujúcich evanjelium. Po druhé, Gándhí nehovoril, že odmietol kresťanstvo kvôli kresťanom (hoci kresťania, ktorých stretol, na neho neurobili veľký dojem), ale preto, že nebol schopný prijať Kristovo posolstvo. **Bol to Kristus, ktorého Gándhí odmietol a odmietol ho celkom otvorene a úmyselne**.

Mimochodom, aj keby Gándhí naozaj bol „neprekonateľne nevedomý“, znamenalo by to len to, že mu nebolo možné pričítať hriech neviery.

Niektorí katolíci tvrdia, že je nemožné, aby osoby žijúce v neprekonateľnej nevedomosti boli spasené. V súlade s Katechizmom a s dogmatickou konštitúciou *Lumen Gentium* musím aspoň pripustiť túto možnosť, hoci na rozdiel od moderného, progresívneho katolíckeho univerzalizmu, musím trvať na čo najužšom chápaní tohto kritéria, obmedziť sa iba na uznanie **možnosti** spásy a nevzťahovať ju na konkrétne prípady. Určite by sme sa nikdy nemali dopúšťať nezmyslov ako sú napríklad Gándhího ikony. Podľa môjho názoru **je veľmi málo osôb, ktoré žijú v neprekonateľnej nevedomosti**. A dokonca aj keby naozaj neboli vinní kvôli neviere, neznamená to, že nie sú vinní z množstva iných hriechov, a už vôbec to neznamená, že by nepotrebovali, aby im bola ohlasovaná Kristova dobrá zvesť.

Je Gándhí v Pekle? Samozrejme, že to nemôžeme vedieť. Môžeme pripustiť možnosť hypotetickej *last-minute* vnútornej konverzie, o ktorej vie iba Boh. S výnimkou tejto možnosti, a vediac čo si Gándhí myslel o Ježišovi, myslím si, že je urážkou evanjelia tvrdiť, že takýto človek mohol získať Nebo len kvôli svojmu sociálnemu a politickému aktivizmu a ignorovať pritom všetky urážlivé veci, ktoré povedal o Ježišovi a Cirkvi.

Zdroj: <http://unamsanctamcatholicam.blogspot.com/2011/03/gandhi-in-hell.html>

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/je-gandhi-v-pekle/>